

мирали всѣкога при прѣдводителя на армията, прѣд неговитѣ очи и служили едновременно и за надѣженъ резервъ на армията, и като заложници за вѣрността на едноплеменниците имѣ.

Численната сила и състава на войскитѣ, събирани отъ подвластнитѣ на Римъ въ Италия и (по късно) вънъ отъ нея народи, били различни, опрѣдѣляйки се отъ обстоятелствата. Но тѣзи войски не влизали въ състава на римскитѣ армии, а съставлявали особенни спомагателни отряди при тѣхъ.

Обикновенната римска консулска армия, подъ началството на едина консулъ, състояла отъ 2 римски и 2 съюзни легиона, слѣдователно тя имала 16.800 души пѣхота и 1.800 души конница, а всичко 18.600 души войска, въ числото на които $\frac{8}{9}$ пѣхота и само $\frac{1}{9}$ конница, или конницата се отнасяла къмъ пѣхотата, както 1 : 9. Причинитѣ за тѣзи нейна ма-

лобройностъ били: планинскитѣ свойства на мѣстността въ Италия, недостатъка въ тѣзи страна на коне, способни за военно-конна служба и, както се каза по горѣ, прѣдпочтението, което римлянитѣ давали на пѣхотата. Но отъ когато римлянитѣ, слѣдъ 2-та пуническа война взели да водятъ войни вънъ отъ Италия, тѣ почнали постепенно да увеличаватъ броя на конницата при армията си, съ спомагателни конни войски, давани отъ подвластнитѣ на Римъ народи, или пъкъ съ такива наемни.

Ако и двамата консули излизали въ полето, то съединенитѣ имѣ армии имали всичко 37.000 души войска, но при извънрѣдни случаи — и по вече. Тѣй напримѣръ, въ сражението при Канна всѣкий отъ двамата консули началствувалъ надъ армия отъ 8 легиона, което съставлявало всичко 16 легиона и въ тѣхъ 80.000 души пѣхота и 7.200 души конница.

§ 5.

Строя и начина на движенията и дѣйствиата на войскитѣ.

Строя и начина на дѣйствиата на римскитѣ легиони по центурии били добри само въ войнитѣ на римлянитѣ по планинската и прѣсѣчена мѣстностъ и съ народитѣ на Италия: етрускитѣ, латинцитѣ, волскитѣ и самнитянитѣ, които се строили и въ боя се сражавали като тѣхъ или почти като тѣхъ. Но въ войнитѣ съ галлитѣ, съ Пира и неговитѣ гърци и съ картагенцитѣ строя по центурии се оказалъ вече незгоденъ: малобройнитѣ, несвързани помежду си центурии не можали вече удобно да се сражаватъ и успѣшно да противустоятъ на натиска и удара на голѣмитѣ, сгъстени маси на галлитѣ, епирцитѣ и картагенцитѣ. И за това римлянитѣ измѣнили строя по центурии, като му дали по голѣма свѣрзка и твърдостъ,

и като при това му спазили прѣдишнитѣ достоинства — гѣвкостъта, чупливостъта и удобно-подвижностъта, важни прѣимущества, които били доказани вече отъ опита на многогодишнитѣ прѣдшествувавши войни.

Вслѣдствие на това, рорариитѣ били унищожени, а хастатитѣ и принципитѣ усилены чрѣзъ съединението на 2 центурии въ едно отдѣление, които отдѣления били нарѣчени *манипули* (*manipulae*). Отъ акцензитѣ и легковъоръженитѣ войници (*leves*) били образувани *велититѣ* (*veliti*). А триариитѣ и конницата запазили състава и строя си безъ измѣнение.

Отъ това време (279 — 275 г.), прѣдъ 1-та пуническа война, римскитѣ легиони взели да се строятъ по манипули въ 3 линии: въ 1-та се